

Šoti sõjakooli argipäev

Piinlik on 24–25 aastasel koolipoisil kodust taskuraha klannida. Ja mis saab, kui ta sellega harjubki?

Kas üldkoolide tüdrukud on valdavalt omasooliste seltskonnaga rahul? Vist mitte. Ilmekas tõendusmaterjal on aeg-ajalt massiteabevahendeis avaldatavad protestid koolivormi vastu. Tüdrukud ei tunne end oma šoti seelikus kuigi õnnelikena. Siinkohal pole kohatu meenutada, et on olnud aegu, millal karm ja mõjus karistusvahend koolides oli keeld kanda teatud aja vältel vormimütsi. Täna aga mõeldakse püüdlult välja loogilisi ja mitteoloogilisi väiteid koolivormi vastu. Haridusministeerium on olnud sunnitud kümne aasta jooksul kolm korda koolivormi vahetama. Aga noored daamid pole ikka rahul. Põhjus on üks: nad ei taha tänavapildis koolitüdrukuina silma hakata. Üks normaalne tütarlaps soovib, et tema tulevane oleks temast arukam ja haritum. Aga kas need unistused on praeguses haridussituatsioonis reaalsed? Pealegi leppivat mehed vähem haritud, aga kodu- ja perekonnalembese naisega vägagi meelsasti.

Niisiis riskib tütarlaps praeguses olukorras kõrgkooli minnes suurel määral perekonnaõnne, muidugi kui ta on sellele üldse orienteeritud.

*

Ka ebakohad majandusel ei jätta mõju avaldamata inimeste kultuuritasemele. nende hinged haridusele. Toitlusprogrammi täitmiseks kurkide kapsaste, pullidega teenitud raha pole kergesti kätte saadud, see ei ole hõlptulu. Hõlbus pole ka vaevaga teenitud rublasid kulutada.

Kaubandusettevõtted on eriti suviti lausa piiramisrõngas. Tuhendeid inimesi on ärireisil. Laadakarussellid keerlevad kevadest hilissügiseni. Kurb on, et nii paljudel inimestel on ainult kaks suurt muret: raha saada ning seda kulutada. Kas ainult selle nimel tasub elada?

Võidakse (seda tehaksegi tihti) näidata näpuga koolile, kes ei anna piisavat hingedaridust (maailmavaade, töössesuhtumine, kultuuritase). Aga kool on ju osa ühiskonnast, ta ei eksisteeri eraldi. Vist on ainult koolitüdrukud võimelised kirjandis asist inimest Joonas Tihu hukka mõistma ja selle kõrval aitama oma jõukaid vanemaid veel asisemaks saada.

*

Üks suuremaid meie kooli kasvatuslikke puudujääke on, et kasvatame-õpetame lapsi, mitte poisse ja tüdrukuid. Rolle pole suutnud paika panna perekond ega ühiskond, koolist rääkimata.

Üleliidulises ajakirjanduses avaldatakse tänini hulgaliselt (meil õnneks harvem) naiste kaebeid, et mehed ei abista kodus, on diivaniehteks. "Literaturnaja Gazetast" on meelde jäänud kandidaadi-kraadiga naise kurtmine, et tema mees (loru, nagu nad kõik ju on) ei oska doktoritiitlile vaatamata elektrikorkegi parandada, muude olmemasinate kõpitsemisest kõnelema-

ta. Võrdväärsuse ja -õigusslikkuse etaloni meeles pidades kantakse paljudes peredes eraldi arvele iga pestud tass ja väljaviidud prügipang.

Ilmselt tunneb ühiskond teravat puudust vanas mõttes headest, hoolitsevatest abikaasadeist, kes oskaksid rasket loovat, aga ka tootvat tööd tegijate olmemuresid kui mitte olematuks muuta, siis tunduval määral leevendada.

Massikoolis ei ole seni perekonnakasvatust õigel ja piisaval kujul, sest ühiskond pole pidanud seda piisavalt oluliseks. Kõneleme võrdsusest, mis juriidilises mõttes on ainuõige, aga kanname selle üle ka kõigele muule. Poisid ja tüdrukud peavad (naisõpetaja käe all) ühtmoodi õppima ja käituma, ühtmoodi samu töid tegema, ühtmoodi mõtlema.

Nõnda sirguvad koolist tööinimesed, kelle sootunnused on mitmeski mõttes deformeerunud. Eriti piinlik on naiselike meeste pärast, kes on kasvanud meie mehelike naiste käe all.

Kui koolmeister juhtub mõne pisipära pärast noomima keskkoolipoisivolaskit, kostab see pahatihti vastuseks: "Aga tüdrukud tegid ka!"

Viitsütikuga miinina tegutseb praegu ammustel aegadel propageeritud seisukoht: naine tuleb vabastada kodustest kohustustest. Nii on tihti unarusse jäänud laste kodune kasvatamine. Keegi ei taha enam kedagi teenida-teenindada. Tuletagem meelde, millal viimati näime teenindustöötajat, kes oli rõõmus, et sai meid aidata. Ega asjata ripu igas ETK'Li poes näpus plakat: "Lüüpeetud müüjad ja ostjad! Säastke oma tervist ja närve! Olgem vastastikku viisakad!" Aastate viisi müüjate või kontrolrkassapidajate selja taga silme ees ripuvad plakat kõneleb eelkõige suurtest puudustest nende erialases (täpsemini psühholoogilises) ettevalmistuses. Ei õpeta koolgi õpilast enese ja teiste tervist ning närve säästma.

Rüütellikkus on teadmata-tundmata mõiste, ilmselt ei mõista džentelmeni (isegi lihtsalt mehelikku meest) kasvatada õnnetus abielus olev naisõpetaja, kes kodus pestud nõude üle arvet peab ja/või on mures oma isikliku abimajandi käekäigu pärast. Selliste muredega koormatud klassidaam ei leia kahjuks aega või ei tunne enam tarvet iseene hariduse/harituse igapäevase täiendamise järele. Ta on muutunud naiskindraliks, kes kamandab. Kamandab hästi õppima, korralikult töötama, kodumaad armastama, kaasnimestest lugu pidama, liiklus-, tuletõrje-, tsiviilkaitse-, teravishoiu-, looduskaitse- ja veel paljudest reeglitest kinni pidama.

Nii olemegi pahatihti jõudnud sõnades resolutselt hukka mõistetud preisi drillini. Diszipliin peab olema! Kord on tõesti igas ühiskonnas oluline ja koolgi ei saa ilma hakkama. Aga kamandamisega ei saavutata ial teadlikku diszipliini. Pime käsutäitmise, igasugustele korraldustele (eriti kui nende sekka juhtub arutuid) allumine on noortele meestele väga raske. Argumenteerimata nõudmisi (kamandamist) võib seega samuti pidada üheks põhjuseks, miks meie keskkoolist on saanud välise vormi järgi otsustades šoti sõjakool. Mida teha? Kas loota, et poeseinale või plangule kinnitatud üleskutse muudab kedagi viisakamaks või paneb midagi armastama? Mõneski haridusasutuses lahutatakse käsi või intensiivistatakse sõjakalt kamandavat kasvatustööd. Sellepärast la-sevadki poisid sealt esimesel võimalusel jalga.

ARVI LEOSK,
Mustvee 1. keskkooli direktor

Lauri Markuse fotod

